

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino. Reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Franciškanska ul. 6/1. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1:50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Resna beseda tovarišicam!

Skozi učiteljske vrste gre udar peruti novega časa. Učiteljstvo je dolgo, predolgo deklamiralo o kulturnem pionirstvu. Skozi vsa naša paradna zborovanja je šla ta beseda tekom desetletij tako vztrajno in sugestivno, da je pomenil najtišji dvom nad resnico te legende že izdajstvo lastnega stanu in poklica.

Toda dvomi so postajali vedno glasnejši, vedno pogostejši; resnica in legenda nista združljivi drugače nego v prenesenem, metaforičnem pomenu. Naše pionirstvo pa ni postalo samo metafora — kdo bi se za boga spodtkal ob njo — ampak grda prozaična prevara samega sebe. V nas je danes precizen občutek, da se je prepad med nami in ljudstvom poglabljajal toliko bolj, čim višje je donela himna na naše kulturno pionirstvo.

Konkreten program, ki si ga je postavilo slovensko učiteljstvo na letošnji pokrajinski skupščini v Kranju pomeni prelom s preteklostjo, detronizacijo legende o dosedanem našem „pionirstvu“ ter položitev temeljev za resničen kulturni most med ljudstvom in njegovim učiteljstvom. Čim trdnejši bo postajal ta most v teku bodočih let požrtvovalnega razumevanja dela učiteljstva med narodom, tem rahlejša bo legenda, ki bo končno postala meso.

Pot do tega visokega cilja je dolga in težavna. Ne delajmo si iluzij! In ker nismo čemo iluzij, je potrebno, da smo proti samim sebi neizprosni, da podvržemo svoje delo strogi kritiki v preteklosti ter izkoristimo tako pridobljene izkušnje za delo v bodočnosti. Ne da bi hoteli zidati na samovoljnih supozicijah, trdim lahko z vso potrebno doslednostjo, da bomo morali izriniti v dosego svojega načrta vse svoje sile brez izjeme. Program, ki si ga je organizacija postavila, ne sme ostati na papirju, ne dokument za parado, kajti čas, v katerem živimo, ne prenese harlekinad drugače, kakor da harlekin preji ali slej pomete na zgodovinsko smetišče. Klic naroda in odmev stotin sre najboljnjih iz vrst ljudskega učiteljstva ne sme ostati »klic v puščavi«. In da se to zgodi, je nujno in neizogibno, da opremimo svojo organizacijo z vso potrebno avtoritativnostjo.

V organizaciji moramo vzgojiti javno mnenje, ki bo enkrat za vselej onemogočilo pasivno večino članstva. Vsi brez izjeme moramo sodelovati na veliki nalogi. Ni to zgolj ekonomski moment, marveč predvsem etičen moment organizacije.

In ko to razmišljamo, naj ugotovimo dejstvo, da je v naši organizaciji od 2700 članov preko 1800 učitelj. Tovarišice! Ali se zavedate tega dejstva z vso potrebno resnostjo in odgovornostjo? Številno razmerje vas privilegira. Privilegiji nalagajo pa dolžnosti, Noblesse oblige.

Prvo spoznanje, ki se nam vsiljuje iz tega številčnega razmerja, je to, da se brez učitelje ne bo dosegel stik z ljudstvom, da bo ravno na tovarišicah slonel levov del naše skupne kulturne naloge med narodom.

Ta zavest mora prešiniti vsako učiteljico in jo navdati z novo moralno odgo-

vornostjo pred Bogom in ljudmi! S to zavestjo se mora združiti popolna preorijentacija vsega pojmovanja učiteljskega poklica. Demokratizacija izobrazbe — srčen klic vseh pravih ljudskih prijateljev — se v Sloveniji ne more izvršiti brez učitelje. Ze ta ugotovitev sama pomenja revolucijo vsega dosedanjega pojmovanja nalog učiteljske organizacije. Demokratizacija izobrazbe se mora izvršiti, če nečemo, da naše ljudstvo moralno in materialno propade, za kar bi nosili krivdo mi, slovensko učiteljstvo v svoji naduti »splendit izolation«.

Časi, ko so tovariši-učitelji nosili skodoru vso težo organizatoričnega in izvenšolskega dela, morajo prenehati. Število in ponos tovarišic morata poskrbeti, da bo stala slovenska učiteljica svojemu tovarišu povsod ob strani, z razumevanjem in podporo. Ponos tovarišic pa zahteva tudi, da jim razumevanje in možnost podpore v izvenšolskem delu ne bo vsiljena od zunaj, marveč da izpeljejo to preorijentacijo v svojih vrstah avtonomno z vsem povdarskom, energijo in vsemi sredstvi, ki jih jim nudi organizacija. Tisočosemsto prosvetnih delavk se v bodoče ne sme več omejiti na delo v šoli, če čaka več stotisočev naših

mater, mladenk in drobne dece na rešilno delo in besedo naših učiteljic. Vse na plan in takoj! Brez dobrih mater in gospodinji ni bodočnosti, če ne bodočnosti v verigah. Le globoka srčna kultura bo celila rane, ki si jih človeštvo zadaja s svojimi barbarškimi, nesocialnimi institucijami in načeli. Vpliv žene, dobre žene je predpogoj ozdravljenja človeške družbe. Zato pa morajo slovenske učiteljice iz svoje rezerve; same si morajo priboriti dovolj socialne izobrazbe, da se bodo približale našim materam in mladenkam z razumevanjem in predvsem s čutečim srcem.

Tovarišice! To poglavje ne sme več izginiti iz naše organizacije, ta klic mora preko vse slovenske domovine. Pri našem samozobrazovalnem delu bodo tovarišice zastopane po svojem številnem razmerju. Morajo biti. Kako, poskrbite same! Poskrbite tudi, da pridejo v krožkih in društvenih zborovanjih na dnevni red vprašanja, ki živo sekajo v meso stotisočim slovenskih žena in deklet in tisočosemsto naših stanovskih tovarišic. Tovariši: prostor nastopajočim novim četam prosvetnih delavk! Nosilkam srčne kulture vso podporo in spoštovanje. Pasivnim prezir in brezobziren boj.

L. H.

Potek VII. pokrajinske skupščine poverjen. UJU — Ljubljana v Kranju.

Nova epoha v zgodovini slovenskega učiteljstva. — Tesna spojitev učiteljskega udejstvovanja v smislu potreb kmetijskega naroda. — S pokrajinsko skupščino v Kranju je jasno označena tudi kulturna smer organizacije.

(Konec poročila o pokrajinski skupščini v Kranju dne 6. in 7. julija 1927.)

POKRAJINSKA SKUPŠČINA.

Po kratkem odmoru po delegacijskem zborovanju otvorili dne 7. VII. ob 9. uri poverjenik tov. Andrej Skufj v dvorani Sokolskega doma v Kranju VII. pokrajinsko skupščino s sledečim nagovorom:

Poverjenikov nagovor.

Slavna skupščina! Otvorjam VII. letno skupščino ljubljanskega poverjeništvu Udruženja jugoslovenskega učiteljstva, tu v metropoli lepe Gorenske, zastražene po naših gorskih velikanih, ki liki mogočnemu zidu čuvajo to našo zemljo.

Tu ob vznožju naših veličastnih planin smo se zbrali, da se navzamemo za svoje delo onega poguma, samozavesti pa tudi požrtvovalnega samozatajevanja, ki ga potrebuje hribolec, ki hoče stopiti na svobodne višine sinjih gora. Poguma nam je treba in vztrajnosti, saj gre naša pot kvišku, k visokim ciljem, da bo naša organizacija, kot predstaviteljica našega stama, kakor gorski veličani vidna vsemu narodu, da bo stala zanj in v njegovo obrambo trdno, kakor stoje sive skale naših gora.

Temni oblaki in ljute nevilite zakrilejo pogostokrat naše gorske vrhove, da se očisti in odeti v snežno belino potem tem lepše in veličastneje vzpenjajo v sinje nebo.

Tudi preko naše organizacije je šla burja neviht, razčistila je ozračje in odnesla kar je bilo bolnega in nezdravega. Pogledali smo si iz oči v oči in danes vemo, česa nam je treba. Lik našim goram po neviht vstaja organizacija očiščena in prerajena v solncu pravega in iskrenega tovarištva, polna resnične stanovske zavesti in trdne volje do dela. Oblaki, ki še zastirajo tupam jasn pogled v daljino in višino izginjajo drug za drugim in jasni se vsepovsod.

hrvatsko-srpske koalicije, a i poslije našega Oslobođenja u novoj je državi našoj mnogo pretrpio i progone bio, jer je nastavio otvoreno borbu za svaku pravdu, domoljubnu i prosvjetno-stalešku stvar.

Roditelji su mu seljačka korenika iz Ivankova kod Vinkovaca, pa je iz seljačke poštene in mnogo uvažavane kuće punio u svijet jačinu duše i dobro srce, sklono, da svakome stradalniku pomogne.

Po svršenju nižoj gimnaziji u Vinkovcima pošao je učiteljsku školu u Osijek, gdje je maturirao g. 1902., a potom je službovao u Đakovu, Cabuni, Lpišić-Bukovici, Čajkovcima, Grbacu, Osijeku i konačno u Zagrebu od g. 1920., odakle je g. 1926. zimi bio premješten u najzabavniji gorski zaselak Krakar za ministrowanja Stj. Radića, ali nije zbog bolesti mogao da otputuje tamo, se je bio i uz sve lječničke svjedočbe nepravedno suspendovan od službe i plaće, otpušten i konačno poslije duljeg vremena penzionisan. Proletos je reaktiviran, dodjeljen na rad društvu »Crveni Krst« u Zagrebu, gdje ga je nakon duljeg i teškog bolovanja stigla smrt.

I kao čovjek i kao učitelj kod svih čestitih ljudi, koji su ga poznavali, stekao je priznanje i štovanje, a naročito je kao nacionalni radnik i prosvjetni radnik i izvan škole pa i u staleškim organizacijama istican kao naročiti primjer iskrene predanosti za sve što je bilo lijepo, dobro i plemenito i dobroj stvari na ukaz. — Poznat je njegov osobiti rad u svojstvu člana

Kam gre naša pot?

Učitelji naroda smo! Učitelji smo pred vsem onih širokih plasti našega preprostega naroda, za katerega je osnovna šola edino izobrazovališče. — To dejstvo imperativno narekuje smer našem delu.

Ogromna večina tega naroda se preživlja z delom na kmetiski grudi in večina učiteljstva deluje na podeželskih šolah. Tudi tega dejstva ne moremo in ne smemo prezreti.

Premnogokrat smo slišali ugotovitev, da je napredek, rast in moč države odvisna predvsem od napredka širokih slojev kmetijskega naroda — od kulturnega in gospodarskega napredka tega naroda. — Ta ugotovitev nam ne sme biti fraza, ampak mora preiti v našo posest kot živa istina. Tu je naša bodočnost, tu je nezčrpen vir narodove sile.

Kaj sledi nujno iz tega? Poznati moramo ta narod, temelje njegovega moralnega razvoja in gospodarskega napredka ter se zavestno postaviti v njegovo službo vsi — učitelji, kakor učiteljice.

Ali se ni zgodilo to tudi sedaj — ali ni ta evangelijski star, kot je svetopisemski?

Da, nihče ne more zanikati, da ne bi slovensko učiteljstvo od nekaj delovalo na kulturnem in gospodarskem polju. Delovalo v šoli in izven šole. Mogoče je prejšnja učiteljska generacija v tem pogledu več storila kot sedanja. Imamo med slovenskim učiteljstvom sijajne vzglede kulturnih in gospodarskih delavcev in narodnih vzgojiteljev.

Toda poglejmo naše število in priznajmo: premnogo jih je stalo ob strani in vse to delo ni bilo enotno usmerjeno in idejno fundirano. Marsikateri se je res poglobil v narod in zadel pravo smer, a premnogi niso našli s svojim delom odmeva v narodu. Drugi pa so mu stali kot tuji

»Glavnog odbora UJU« u Beogradu, u svojstvu blagajnika »Povjereništva UJU« u Zagrebu pa i kao odbornika i osnivača »Učiteljskog društva Jedinstvo« u Zagrebu.

Usto je kao tajnik »Udruženja ratnih invalida« u Zagrebu požrtvovalno djelovao na korist invalidske sirotinje.

Za svoj priznati domoljubni i prosvjetni rad odlikovan je ordenom Sv. Save.

Glavna crta njegovoga rada na svim mjestima je nesebičnost i dragovoljna žrtva za opće narodno i staleško dobro, pa je stoga ostavio trajan spomen među svima, koji su s njim saradivali i za koje je radio.

Naš narod po selima, gdje je službovao i djelovao, zaplakao je za njim kao za pravim narodnim čovjekom, koji nikada nije zaboravio sela, iz koga je nikao, pa je naročito štovao i ljubio domoljubnog, radinoga i poštenoga seljaka.

Među drugovima i saradnicima njegovima dugo će se opažati njegov nastanak, jer je Blaž Stetića teško nadomjestiti.

Kao nekompromisni jugoslovenski nacionalista ostat će uvijek kao neutrudivi borac, spreman na sve žrtve, u trajnoj napomeni kao uzor-domoljub.

Dne 15. o. mj. sahranjeno je njegovo mukotrpno tijelo na Mirogoju u Zagrebu u nazočnosti naročitih prestavnika: Prosvjetnog Odjeljenja g. dr. Ivana Kasumovića, prosvjetnog inspektora i profesorskog društva g. Pavla Serdara, gimn. direktora, pa i u nazočnosti banksko-stolnoga vijećnika g. Strohala, zagrebačkog

nasproti in so se zavestno opredeljevali od njega kot nekaka boljša kasta.

Dvoje je potrebno, da najdemo pot nazaj k narodu, iz katerega smo izšli, in da postane naše delo uspešno.

Zavedati se moramo, da mestna kultura in civilizacija ne more biti merilo in kompas za naše delo med preprostim narodom, da ne gre slovo prenašati mestnih navad, razvad in naprav na kmete, da ima kmetška kultura svoje lastne temelje in samosvoje pogoje rasti, da moramo graditi na danem temelju in se z ljubeznijo poglabiti v dušo naroda, ne pa z domišljavostjo gledati nanj od zgoraj.

Spoznati pa moramo tudi njegove gospodarske in socialne prilike, realne pogoje njegovega obstoja, vse one sile, od katerih je gospodarsko odvisen. Naša ljubezen do naroda mora biti stalna. Naš kmet preživlja težko gospodarsko krizo. Ob sedanjih gospodarskih pogojih in pri sedanjem načinu gospodarjenja je njegov obstoj ogrožen. Ni dovolj, da ga razumemo, moramo mu tudi pomagati. Treba mu je temeljiteše strokovne izobrazbe in organizacije samopomoči. Tu mora najti v učitelju oporo in vodnika.

Tudi učiteljica čaka mnogo hvaležnega in nujnega dela na polju gospodinjstva, socialnega skrblstva in ljudske higijene.

Za vse to delo treba učitelju resne priprave in temeljite samozobrazbe, treba mu je zanesljive opore. Kje drugod naj jo išče kot v svoji organizaciji. Od organizacije pričakujemo, da bo vodila in organizirala naše samozobrazovalno delo in nas usposabljala, da kot celota in kot posamezniki vršimo veliko in odgovorno svojo nalogo.

Vedno večje, naravnost ogromne so naloge, ki čakajo našo organizacijo. Ako naj jih reši, moramo podvojiti, potrojiti svojo delavnost in požrtvovalnost. Nihče ne sme stati ob strani. Vsak posamezni član se mora zavedati svoje odgovornosti do organizacije. Brez žrtve ni uspehov! Proč s samoljubjem, ki vidi le sebe, proč z nezdravim skepticizmom in nepodnim kritikovanjem, ki ga je pri nas vse preveč, seje samo malodušje ter jemlje drugim veselje do dela! Osebnje ambicije podredimo potrebam skupnosti. Vse naj nas družijo zavest stanovske solidarnosti, zavest skupnih velikih nalog in ciljev.

Se se ne zavedamo kakšno silo lahko predstavlja organizirano učiteljstvo, ako ga vodi ena volja in sledi veliki ideji, da vsak posameznik kot discipliniran član služi skupnemu cilju. Podesetorile se bodo naše sile in nobena naloga nam ne bo pretežka. Zasidran v narodu bo naš stan veselejši, ki bi kljubovala vsem viharjem in naš osvobodila vsakega jerobstva.

Zato se oklenimo svoje organizacije — našega Udruženja. Njegova usoda je naša usoda. Delujmo za njegovo rast in moč, do uresničenja našega ideala, t. j. za združenje vsega učiteljstva brez izjeme v njenem okrilju.

Živelo stanovsko edinstvo, živelo iskreno tovarištvo, živelo neodvisno, svobodno učiteljstvo!

Pozdravi gostom.

Po nagovoru pozdravlja odlične goste, ki so nas posetili in sicer: g. vladnega svetnika okr. glavarja Znidaršiča kot zastopnika drž. oblasti, g. župana Pirca, povdarjajoč nujno potrebo skladnega harmoničnega dela med občino in šolo. Dalje pozdravlja direktorja Kranjske gimnazije g. Kosnika, soprogo g. vladnega svetnika Znidaršiča kot zastopnico Kola jugosl. sester. Iskreno pozdravlja zastopnika Šumadijskega učiteljskega društva tov. Mihajlovića, zastopnika učit. iz Južne Srbije tov. Seizovića, zastopnika poverjeništvu Zagreb tov. Rubiša, dalje ref. min. prosvote tov. Flereta, sreškega šol. nadzornika tov. Rusa, ter oblastna poslanca tov. Moderadorierja iz mariborske oblastne skupščine in tov. Peterlina, iz ljubljanske oblastne skupščine. (Vse pozdravljene goste članstvo navdušeno z aplavzom pozdravlja.)

Nato se poverjenik spominja najvišjega pokrovitelja prosvete našega kralja ter poziva na-

kanonika dr. Lovre Radičevića, zagrebačkih odvjetnika dr. Ljube Tomasišića i dr. Ivana Jurišića sa članovima sekretarijata SDS u Zagrebu i drugih znana i prijatelja, koji su u naročito velikom broju došli na ovaj pokop. — Uz raztužanu obitelj i rodbinu došli su na pokop u velikom broju učitelji i učiteljice grada Zagreba i okolice, njegovi iskreni drugovi i saradnici, pa i mnogobrojni ratni invalidi. — Veliki broj sabranih na ovom pokopu dokaz je, koliko je pokojni Blaža bio štovan i voljen među svima slojevima građanstva i činovništva zagrebačkog i okolice.

Drug prof. Josip Skavić, predsjednik Povjereništva UJU u Zagrebu po svršenim molitvama pred mrtvačnicom na Mirogoju izrekao je u ime »Glavnog odbora UJU« u Beogradu i »Povjereništva UJU« u Zagrebu svoj govor.

Poslije ovoga govora koji je mnoge ganuo do suza, krenula je velika povorka prema grobu, gdje se poslije obavljenooga blagoslova oprostio od pokojnika predsjednik učiteljskog društva »Jedinstvo« za grad Zagreb i okolice drug Ivan Vereš lijepim i dirljivim govorom.

U ime organizacije SDS u Zagrebu opršta se dr. Tomasić od njegova tijela.

Time je ova žalobna svečanost svršena. Naš dragi Blaž ostao je za vječna vremena na Mirogoju, da za njim stalno tuguju njegova ražalošćena porodica i njegovi mnogobrojni prijatelji. Slava mu! Ves.

LISTEK.

† Blaž Stetić,

učitelj, član Glavnog odbora UJU.

Ovaj mučenik v nacionalnom, prosvjetnom i staleškom poslu izdahnou je svoju plemenitu dušu 13. o. mj. u 18½ sati u svome stanu u Zagrebu.

Blaž Stetić, naš nezaboravni i vreden drugi, bio je već odavna slaboga zdravlja, jer mu je na bojnjoj fronti tane prostrijele pluća, pa je od te rane jedva ostao živ. Brižno se čuvajuć izgledao je i zdraviji, nego što je i bio, ali ga proljetos shrvala ljuta gripa i njegova se tjelesna snaga rapidno rušila, jer je nesretna klica tuberkuloze, zadobivene u ratu, dobila posvemašnjeg maha i konačno utrнула žišku njegove vesele duše i zgnječila njegovo toli dobro drugarsko srce.

Dragi je pokojnik uopće poznata ličnost u cijeloj Kraljevini našoj zbog svoga javnog nacionalnog i prosvjetnog rada u redovima nacionalista učitelja i ratnih invalida. — Njegova naročita borbenost u prvim redovima svih domoljubnih i prosvjetno-staleških borbi poznata je, a pri tome uvijek dokazalo se, koliko je bio dosljedan, iskusan, bistar, inteligentan i iskren. — Zbog svojih domoljubnih i prosvjetno-staleških borbi bio je već prije našega Ujedinjenja progoneo kao pristaša

vzoče, da zaključijo trikratni življo. Potem prebere vdanostno brzojavko na kralja, ki jo članstvo z burnim aplavzom sprejme.

Odzdravi gostov.

Okrajni glavar g. vladni svetnik Znidaršič se zahvaljuje za pozdrave. Z veseljem se je odzval, da prebije nekaj časa med učitelstvom, ker ga pozna in spoštuje kot pionirja na kulturnem polju, ker vrši eno najtežjih nalog z vzgojo mladine. Najskronejšo nas pozdravlja in želi, da bi naše zborovanje doseglo velik uspeh, za nas, šolo, narod in za državo.

G. župan Pirč pozdravlja skupščino najiskrenejše v imenu občine. Napredno mesto Kranj je že od nekdaj na dobrem glasu, da ljubi šolstvo in visoko ceni učitelje, zato vse meščanstvo s simpatijami sledi našemu delu in si šteje v čast, da se vrši zborovanje v Kranju. Omenja kolebanje in zmešnjave političnih strank. Posamezniki se brigajo le za svojo korist, dobrobit države jim je deveta briga. Naše narodno učitelstvo je poklicano, da vcepi v mlada srca ljubezen do ujedinjene domovine. Treba je, da učitelstvo vzgoji nov rod, ki se bo držal gesla »salus rei publice«. Želi, da bi se nam posrečilo to nalogo izvršiti sebi v čast, domovini v srečo in spas. Z iskrenimi željami, da bi se današnje zborovanje moglo ponašati z lepimi uspehi tako v strokovnem, kakor tudi v nacionalnem pogledu nas še enkrat v imenu mestne občine pozdravlja.

G. ravnatelj Košnik pozdravlja skupščino v imenu najvišje institucije na Gorenjskem, t. j. kot ravnatelj gimnazije ter izjavi: »Prišli ste v našo sredo, da tukaj obravnate svoje stanovske težnje, da se napojite z duhom, ki je potreben za nadaljne delovanje. Pozdravljam vas tovariši, ki polagate seme v mlada srca in jih vzgajate, da bodo izpolnjevala svojo dolžnost v vsakem oziru. Vaše delo jasno pričča, da ste prišli s pravim duhom, da je delovanje pravilno.

Pozdravljam vas nadalje v imenu državnih uslužbencev in upokojevcev. Mi uradniki moramo biti povsod skupno na braniku svojih pravic. Pozivljam vas, da v vsakem oziru povdarjate, da moramo biti v prvi vrsti uradniki in uslužbenci, potem šele strankarji. (Gromovito ploskanje.) Pozdravljam vas še enkrat in se zahvaljujem za priznanje.

Nato omenja poverjenik, da nas ni mogel poseetiti naš predsednik UJU **Vlada Petrovič**, ker je nujno zadržan v Beogradu. Tov. tajnik prečita njegov dopis. Predlaga pozdravno brzojavko. Po pozdravnih nagovorih pride na vrsto referat tov. **Dolžana**.

Vzgoja kmetijske mladine po šolski dobi.

Za svoj globoko znanstveni in vsestranski bogati referat je prejel tov. poročevalec od skupščine kakor tudi od poverjenika toplo zahvalo.

Njegova izvajanja so bila v glavnih pogledih sledeča:

Izobrazba je individualna ali pa socialna. Naša izobrazba mora biti socialna in cilj ji mora biti **ljudska izobrazba**; sprejemati in asimilirati moramo one kulturne dobrine, ki bodo narodu v korist. Element, ki veže ljudi v družbo, je proizvodnja delo; od večje ali manjše proizvodnje so odvisne tudi duševne razmere kakega naroda. To načelo moramo upoštevati pri izobraževalnem delu med narodom, bodisi da gre za deco ali pa za odrasle ljudi; tudi pri vzgoji kmetijske mladine mora veljati ta smer. **Naš narod je kmetijski in država bo uspevala, če dvignemo kmetijski stan.** Kmetijsko ljudstvo pa ne sme biti sredstvo za kake druge namene, ampak mora biti subjekt našega delovanja.

Nekaterim je mar le moralna vzgoja mladine, obvarovati jo hočejo pred moralnimi zablodami. Uspeha pa ni, ker se ne brigajo za gmetni položaj mladine. Misli bi morali najprej za njihov kruh.

Danska visoka ljudska šola stremi, da bi ljudstvo etično prerodila, potem pa tudi gospodarsko. To hoče doseči z vzgojo v zavodih, kjer mladeniči živijo v prijateljskih in intimnih stikih z učitelji; osebnost vpliva na osebnost.

Naše ustanove za izobrazbo kmetijske mladine so enostranske; ali upoštevajo le kmetijsko strokovno stran ali pa le kulturno; spojit pa moramo v organsko enoto oba elementa.

Izobrazba v raznih zgodovinskih dobah nam dokazuje, da je bila vzgoja vedno taka, da je imel do nje korist tisti razred, ki je takrat vladal. Vzgoja kmetijske mladine mora biti tudi taka, da bo koristila kmetiskemu sloju.

Eno leto „delovne šole“.

(Ob priliki razstave 6. razreda in 50-letnice deške osnovne šole v Studencih pri Mariboru od 2. do 4. julija 1927.)

Petdesetletnica deške osnovne šole v Studencih je dala povod, da se je pod vodstvom upravitelja tov. A. Hrena priredila v glavnem delavskem centru mariborske okolice razstava vseh deških šolskih izdelkov. Ni pa bila ta razstava običajne šolske kvalitete, ampak izložba izrednega, povsem novega in marsikomu sploh še nepoznanega obilježja. Zraven vzornih proizvodov nižjih razredov je posebno senzacija vzbudila samostojna razstava delovne zajednice 6. razreda (vodja tov. Ernest Vranc), ki se je predstavila kot nekaj neoficijelne »poizkusni razred« in je pokazala uspeh delovnega pouka (industrijskega tipa) tekem enega šolskega leta.

Mnogo se danes govori, še več pa piše o »delovni šoli«, tintam je tudi že obstojala v kakem predavanju, skoro vsak nadzornik jo že več let priporoča, vendar jo še marsikdo smatra za šolo in Karibod in vse ostane pri starem. Poznam tovariše, ki kljub čitanju domače in tudi novejšje pedagoške literature ostanejo pri najboljši volji — na mrtvi točki. Vzrok? Deloma pomanjkanje praktičnih smernic in prenasičenje teoretskih razglabljanj, deloma flegmatična komodnost, največ pa zakrknjena konservativnost, češ, saj gre dobro po starem kopitu! Na srečo se že precej jasni (tudi pri naši organizaciji, ki že letos nudi izobraževalni tečaj) in mnogo je že tovarišev, ki uvidevajo potrebo reforme današnje šole v praktično smer, nekaj jih je, ki so reformo po današnjih možnostih že izvedli!

In ravno v Studencih smo videli, da tak preokret ni tako težaven, kot si ga marsikdo predstavlja, treba je le odločnosti in dobre volje. Prvi poizkus, ki smo ga videli,

Naš mladenič naj najpoprej spozna svoj družabni in gospodarski položaj ter se naj zaveda, da je socialno bitje. Človek pa ni socialen, če ne proizvaja. Mladini moramo tedaj dati tudi strokovno kmetijsko izobrazbo, zato da bo več proizvajal. Da bo pa mogel zadržati živeti, mu je treba etične izobrazbe, ki se naj dopolnjuje s čitanjem in poznavanjem leposlovnih del, domačih in svetovnih. Mladina naj bo informirana o svetovnih dogodkih, ki se jih naj navadi tudi kritično presojati.

Različna je stopnja razpoložena za izobrazbo med našo mladino, vendar lahko rečemo, da je povprečna duševnost sprejemljiva za kulturo in je treba le sposobnih delavcev.

Važna je osebnost, ki bo vzgajala mladino. Prvo je, da je prepojena z najčistejšim demokratizmom in da čuti gospodarske in kulturne potrebe kmetijskega ljudstva; malomeščanska duševnost bi mu bila le v kvar. Osebnost mora biti kreпка in je nasprotstva in neuspehi ne smejo žaliti. Obvladati mora ona znanja, ki so kmetiskemu ljudstvu potrebna.

Kmetijski urad bo ustanovil kmetijsko-nadaljevalne tečaje za kmetijsko mladino. Teh tečajev pa bo le malo, ker ni denarnih sredstev, zato bo treba ustanovljati mladeniške klube ali krožke. Pa tudi kmetijsko-nadaljevalni tečaj bodo morali biti po svoji obliki in življenju le krožki, v katerih bodo vladali mladeniči sami, učitelj jim bo pa le tovariš.

V organizaciji naj se sestavi odsek, ki bo pospeševal mladinsko vzgojo med kmetiskim ljudstvom. V ta odsek pa naj se pritegnejo tudi zastopniki ljudstva, potem pa oni šolji, ki so poklicani, da delujejo med ljudstvom. Glavno pa je, da beseda postane dejanje!

Tov. **Jos. Ahtikova** je v temperamentnem govoru začela svoj referat

Naša mati

ter je v poetični obliki podala vse etične in socialne prilike naslovne teme. Fascinirala je članstvo tako, da je bila med govorom in posebno ob koncu živahno aplavdirana. Referat bo priobčen v Učit. Tov.

Kot zadnja točka dnevnega reda je referat tov. **Malnariča**.

Rdeči križ — Človekoljubna organizacija.

Tov. **Malnarič** nam razlaga ustroj organizacije Rdečega križa, povdarja njen pomen, našteva dobrodelne ukrepe organizacije med vojno in po vojni ter prosi učitelstvo naj jo v njenih humanih stremeljenjih podpira.

Poverjenik se mu zahvali za izčrpno in strokovno izdelan referat nakar omeni, da je dnevni red izčrpan.

Zahvaljuje se **g. Janku Majdiču**, ki nam je blagohotno odstopil prostore za zborovanje, direktorju gimnazije **g. Košniku** za prostore, v katerih so zborovali odseki, **g. županu Pirču**, in **g. Hrovatinu**, gospodarju »Narodnega doma«. Zahvaljuje se še posebej tukajšnjim tovarišem, ki so pod vodstvom tov. **Lapajnet**a vse vzorno pripravili za zborovanje.

Položitve venca pred spomenik velikega kralja Petra I. — Osvoboditelja.

Za zaključek pozove poverjenik učitelstvo, da se odpravi pred spomenik kralja Petra I. Osvoboditelja, kjer položi venec v imenu pov. UJU — Ljubljana, učitelstvo pa zapoje »Bože pravde«.

Na grobeh naših narodnih mož.

Celokupno učitelstvo odide potem na pokopališče, kjer nas je tov. **Mervič** pri Prešernovem grobu spominjal vseh zaslug mož, ki počivajo tu in sicer Prešerna, Jenka, biv. urednika Učit. Tovariša **Zumra**, spomnil se je tudi drugih tovarišev, ki počivajo tu, nam pred očmi njih težko nacionalno borbo, njih ljubezen do domovine in stanu ter nas bodril, da v tem pravcu nadaljujemo do končne zmage. V imenu UJU je položil venec, spleten iz planinskih rož na Kravcu, na grob Prešerna, Jenka in tov. urednika Uč. Tov. **Zumra**, navzoči pa so zaklicali trikratni »slava« v počaščenje njihovega spomina.

S tem je bila skupščina zaključena v znamenju najresnejšega pozitivnega dela, ki ga ne ovirajo še tako nizkotna, škodoželna zavist.

(Predloge, sprejete na skupščini, prinesemo v prihodnji številki.)

znači precejšen prelom s preteklostjo in vendar je nepričakovano dobro uspel.

Prvi hip smo z nekako skepso ogledovali ogromno delo 12—14-letnih dečkov v teku I. šolskega leta, a kmalu smo se prepričali, da veje tu povsem drug duh, duh praktičnosti in produktivnosti. Vsa polna šolska soba kaže uspehe individualne in socialne vzgoje studenške delavske mladine. Snov celega leta ima kraju primerno kulturno tehnično tendenco, ki veže vseh 13 delovnih skupin v eno celoletno učno enoto, ki se zrcali v izreku: »Delo sladi življenje!« To je vodila smer, ki se je obdelala po principu samodelavnosti, domorodnosti in koncentracije na poseben produktiven način.

Vsak učenec je vodil svojo »Delovno knjigo« in v njo je zbiral vse podatke in izsledke posameznih delovnih skupin — vse ilustrirano in kolorirano, da ima gledalec povsem tudi jasno sliko estetske vzgoje. Razstava je bila razdeljena po delovnih skupinah, ki jih je razredna zajednica obdelala tekem šolskega leta: Jesen, praznik vseh mrtvih, Ujedinjenje, Miklavž, Božič, Novo leto, žima, pust, pepelnica, Velika noč — praznik pomladi, Jurjevo, ljubi maj — krasni maj, Binkošti — praznik poletja, počitnice prihajajo. Pri vsaki skupini so bile skupini primerne slike, izdelki iz gline, lesa, zvezki, delovne knjige itd. Zanimivo je, da se je risanje kakor tudi ročno delo (izrezov, model, kart., mizarstvo) gojilo le kot učni princip, torej v zvezi z vsemi predmeti, ki so se koncentrirali v delovne skupine. To se mi zdi za višjo stopnjo edino pravilno, ker se sistematično risanje goji itak od 1.—5. razreda. Značilno je tudi delo teh delovnih zajednic, v katerih pride individualnost učenca do veljave: vsak riše kak drug predmet, ki pa mora biti v zvezi z delovno skupino. Učenci sami iščejo motive za dotično delovno skupino, seveda je brez-

Splošne vesti.

KONTRAKTUALNA STOTINA.

Med tremi tisoči učitelstva v Sloveniji je dobra stotina takozvanih kontraktualcev, učiteljev, ki so nastavljeni pogodbeno. To so brezdomovinci proti svoji volji. Italija jih je vrgla na cesto, ker so čutili slovensko, v Sloveniji žive kot ne dobro došli gosti, ker so italijanski državljani. Biti državljani je namreč več, kot pa biti pripadnik enega plemena. Poleg tega je posebno zadnji čas slovenska narodna zavest toliko napredovala, da poznamo Kranjce, Štajerce, Primorce, Korošce, med tem ko je pojem Slovenec zaenkrat še nerazčiščen in nedoglan, pojem eksaltiranih fanatikov.

Pa k stvari! Stotina kontraktualnih učiteljev je polom slovenskega gospodarstva. To mnenje je prevladovalo v uradnih in neuradnih krogih, ko je bilo število kontraktualcev še daleko nižje, in prevladuje danes, ko je narastlo — čuj! — na celo stotino. Zadržali so gospodarski polom v deželi le na ta način, da so pogodbenim učiteljem odmerili 60% plačo. Teh šestdeset odstotkov ima svojo logiko. Ali ima ostalo učitelstvo polno plačo kot nagrado za svoje državljanstvo, ali se hoče pri kontraktualcih dokazati, da je v resnici predobro plačano? 40% je zagonetna številka, ki dokazuje, da moreš živeti prav tako s celo, kakor s polovično plačo. Če ne dokazuje še, bo pa to dognal eksperiment!

Ministrski svet, ki je koncem meseca aprila pretresal položaj pogodbenih učiteljev, je priznal, da je postopanje s kontraktualci nevzdržno. Priznal je, da so brezpravni, s tem, da jim je zagotovil službo za tri leta s pogodbo, priznal je s tem, da je načelno ustanovil, da se plačujejo kakor ostalo učitelstvo. S tem kontraktualci še daleko niso značeni z ostalimi, ker ne morejo nikakor doseči stalnega nameščenja, da niti ne govorimo o vseh drugih pravicah, ki izvirajo iz tega. Ministrski svet je načelno priznal, da gre učitelju za isto delo enako plačilo, in ga zavaroval pred samovoljo lokalnih činiteljev s tem, da mu je zagotovil službo za tri leta.

Ukrep ministrskega sveta so kontraktualci sprejeli z odkritim veseljem. Ni bilo vse, kar so želeli, a bilo je mnogo. Predvsem je dajalo upanja, da bo že enkrat padla ona nedobrohotnost, ki so jo imeli dovolj prilike spoznavati posebno v mariborski oblasti.

Vse kaže, da se je kontraktualno učitelstvo v tem varalo. Vse kaže, da hočejo lokalni činitelji ostati — vzlic ministrskemu sklepu — kontraktualcem enako nenaklonjeni kakor doslej. Zakaj dvojna mera spričo bore stotine ljudi, ki so prestali več slabega kot dobrega — je umiljava samo majhnim, res majhnim ljudem, in bodo znali razločiti samo pigmejci, a še ti ne v obraz, ker se sramujejo. Ali je res, da odjedajo pogodbeni učitelji kruh drugim? Ta očitek prevladuje celo med nekontraktualnim učitelstvom samim. Jasno je, da stotina ljudi ne more pasti odločilno na tehtnico. Tudi so dobili kontraktualci večinoma taka mesta, ki jih drugi niso marali. Po naših središčih je polno oseb, usposobljenih za učiteljsko službo, ki raje doma čakajo boljših prilik, kakor pa da bi šli v hribe, kamor so šli kontraktualci. Ali so take osebe oškodovane? Ali so njih gmetne prilike tako slabe, da jim brezposelnji, preganjani in zlostavljani ljudje odjedajo kruh? Krilatice o odjedanju kruha je zrastle na slabo pognojenih tleh in jo more krmiti kvečjemu zloba. Pojav, da javnih in zasebnih služb ni dovolj, ni omejen le na šolstvo in tudi ne le na Slovenijo, ne samo na našo

državo. Kriza je vsečez, in kdor hoče namena biti krivičen, bo dolžil, da jo je povzročila stotina brezpravnih ljudi.

Povsem drugo vprašanje je, kako so kontraktualci s svojo nagrado živeli. To ni le vprašanje administracije, marveč vprašanje najprimitivnejše človeške pravičnosti. Kriči že dejstvo samo na sebi, da prejema eden od dveh, ki vršita isto delo, komaj polovico od drugega. Zalostno pa je, da, zločinsko, ako so se pustile stradati cele učiteljske rodbine le radi ločevanja med kontraktualci in nekontraktualci. Kontraktualci s svojo nagrado ni mogel živeti. Ako je imel na nesrečo še kakega svojca, da ga je moral podpirati, je trpel bedo. Rodbine pa so se morale odreči vsemu ter so se zadolžile, ako so hotele imeti najnujnejše za obstanek. Te razmere trajajo že leto in več, pa še ni trohice razumevanja za njih težek položaj pri nekaterih takih, ki bi od njih lahko zahtevali nekoliko uvidevnosti, da niti ne govorimo o sočutju. Ali hočete pogrnati ljudi v bolezen in pogin?

V večjo čast fiskusa se v teh mesecih na poseben način štedi prav pri ljudeh, ki so bili stalno mačekovsko tretirani. Ministrski svet je kontraktualce izenačil z ostalim učitelstvom ter jim pogodbeno zagotovil polno plačo za vso službeno dobo. S tem bi bila popravljena krivica, ki se je delala doslej. A kaj doživljamo? Rešuje se slovensko gospodarstvo pri stotini stradaljših ljudi. Vzlic ministrskemu sklepu, vzlic pravični pogodbi se kontraktualcem odtrguje pošteno zasluženo s tem, da se jim nakazuje polna plača šele z julijem tekočega leta. Kaj pomenja to? Ali pomenja, da bo moral pogodbeno nastavljeni učitelj tudi nadalje računati z nenaklonjenostjo kot tujec, ki drugim odjeda kruh? Ali pomenja, da se mora reševati gospodarska kriza pri tistih, ki najtežje živijo?

Prizadeti učitelji, pomagajte si s takojšnjimi prizivi, kakor hitro ste dobili obvestilo, da ste oškodovani vzlic jasnemu besedilu pogodbe! Prepričani smo, da bo sčasoma vendarle zmagala zakonitost nad zlo voljo.

— **Samoizobraževalni tečaj pov. UJU** od 25.—30. avgusta v Ljubljani. Okrajna učiteljska društva, ki še niso odgovorila na tozadevno okrožnico poverjeništvu, naj to stori takoj! Prijavijo se lahko tudi posamezne učne osebe direktno pri poverjeništvu. Predavanja so razvidna iz zadnje številke »Učit. Tov.«

— **Cena vožnje za skupščino UJU** bo javljena takoj, kakor hitro se izve rezultat. Do sedaj še ni ugotovljeno ali bode ¼ ali le ½ vožnja, ker min. saobr. še ni rešilo tozadevne vloge.

— **Teme za učiteljsko skupščino UJU** v Skopju, ki jih je razpisal Izvršni odbor UJU so bile istemu vpslane. Izbrane so sledeče: Prva: »Program naše organizacije v bodočnosti«, poroča Borivoj Josinovič, učitelj v Šabcu. Druga: »Občji pregled naših prosvetnih razmer in njihovo izboljšanje«, poroča Nikola Gašič, učitelj na učiteljskem v Mostarju. Obe temi bodeta natisnjeni v »Narodni Prosveti« in je z objavo pričela »N. P.« v 56. številki od 24. julija t. l.

— **Onim, ki gredo na glavno skupščino UJU** v Skopje. Mislim, da je za največje večino slovenskega učitelstva, ki se odpravljajo na skupščino v Skopje, tako Skopje kakor Južna Srbija docela neznan svet; zato mislim, da bi vsakomur dobro došel vodnik, ki bi pokazal in povedal, kaj je isto novo, kar se bo videlo, odkod je in zakaj, kakšna je njegova povest. Najprimernejša takega vodnika pa sem našel v knjigi »Skopje i Južna Srbija«, ki jo je l. 1925. izdalo in založilo »Prof. društvo v Beogradu«, a so pri njeni sestavi sodelovali

po tedenskem delovnem načrtu, ki se je vsled raznih »priložnosti« seveda mnogokrat »prevrgel« in nastal je novi, ki je odgovarjal spremenjeni situaciji. Glavno je, da so bili učenci vedno »v tekočem« in so sami iskali nove »senzacije«.

Kakor rečeno, je koncentracija tako spretno izvedena, da kaže vsakemu opazovalcu učni postopek iz povsem novih vidikov. Ne dopušča mi prostor, da bi navedel izložene stvari, omenil bi le, da so bile razstavljene stvari, ki presegaajo smoter osnovne šole, kar dokazuje, da se z organizacijo delovnih zajednic in s pomočjo delovnega principa doseže mnogo več nego zgolj s suhoparnim verbalizmom in golim intelektualizmom.

Razstava je imela namen tovarišem pokazati novo metodo »delovnega pouka«, t. j. udejstvovanje v smeri prostega duševnega dela in s tem v ozki zvezi ročno delo, ki ne sme preiti v brezsmiseln obrtniški delatizem, ampak se mora vedno naslanjati na celokupen pouk. To udejstvovanje delovne zajednice 6. razreda je bilo posebno evidentno in so s tako metodo popolnoma soglašali tudi oficijelni zastopniki šolske oblasti, ki so si razstavo ogledali (oblastni nadzornik Senkovič, nadzornik Koropec in Tomažič).

Razstava je kot prva tovrstna izložba specialne delovne šole vzbudila veliko pozornost ne samo med domačim delavstvom, ampak še posebno med tovariši, ki so z novimi idejami dobili spodbudo k novemu delu. Soglasno so izrazili željo, da se razstava obnovi začetkom šolskega leta ob priliki prvega zborovanja za vse učiteljsko mariborskega okraja. Tov. Vranc se je razdevoje odzval vabilu za mesec september in takrat tovariši in tovarišice na plan za ideje nove šole! Postanimo pionirji šolske reforme v prid sedanjosti in bodočnosti mi vsi: stari in mladi!

Br. R.